

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația: BUCUREȘTI Strada Regală, 6	DIRECTORÎ: A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC	ABONAMENTUL: 10 Lei pe an
---	---------------------------------------	------------------------------

O CLIPĂ

Vintul a împrăștiat frunzele în toate părțile, și de-abia a mai lăsat, pe ici pe colo, câte-va sdrențe atîrnînd, din podoba copacilor. Dar, ca o tîrzie și melancolică mîngîiere, se așterne peste toate auriul palid al soarelui de toamnă tîrzie, — răgaz de o dup'-amiază între zilele frumoase trecute și urgia posomorelii ce are să urmeze.

Ca o rază tîrzie de soare de toamnă pătrunde și în sufletul rătăcitorului solitar amintirea.

Se coboară, iată, și soarele vieții; o clipire duioasă mai aruncă, — cine știe? va fi poate cea din urmă, — și apoi, iarnă rece și tristă, — zilele tot mai scurte, ceasurile tot mai grele, — rănesc toate, ultimul ucide...

Apusul... Și se gîndește la răsărit... Ce depărtare! Intre două, cite visuri spulberate, cite speranțe moarte, — cite inflăcărări înghețate, cite avînturi încremenite!

Și pe toate le covîrșește părerea de rău de ceea ce putea să fie și n'a fost...

De ce n'a fost? Știe și el! Norocul vieților atîrnă adesea de un lucru așa de mic, — de un nimic, de un cuvînt, de un gest poate...

Bătrînul se oprește; la capătul aleei o bancă îl îmbie.

O singură trăsura mai întîrzie alături. N'o ia în seamă. Gîndul îl poartă departe, departe, spre primăvară, — spre primăvara vremii, spre primăvara vieții...

Dar de ce să simte deodată așa de turburat, așa de ne-

liniștit, ca scuturat fără de veste din visarea aceasta?... Doi ochi s'aū fixat dela o vreme asupra lui și o privire stărui-toare încetul cu încetul îi biruise toropeala și-l chemase ca printr-o poruncă fără putință de împotrivire:

— Privește 'ncoace!

Ei, ce este? O femeie; o femeie bătrină... Ce poate să aibă cu dînsul?

Dar ea continuă să-l privească și în privirea aceasta se aprinde o ciudată duiosie... Se coboară din trăsura-i luxoasă și acuma iat-o, se apropie...

— Domnul... nu mă înșel, o nu, sunt sigură...

Îi spusese pe nume.

Uimit, el o privește...

Și fără veste norii uitării se risipesc și din adîncul amîn-tirii apare vie și palpîndă, o icoană de demult...

Da, da... Este o zi de primăvară care reinvie în toamna tîrzie, în pragul iernii...

Dar cum, prin ce întîmplare ea, ea îl recunoscuse, își adu-sese aminte de dînsul, — ea, cu care nu schimbasese nici-o-dată o vorbă, — ea, despre care era de mult încredințat că nici nu știe de dînsul, că nici n'a vrut să știe vr'o dată?!...

Și ca și la lumina unui fulger reinviă tot visul de demult.

Tînăr slujbaş, — băiat curățel, desghețat, vioiū, — se revede cu un maldăr de hîrtii subsuoară urcînd scările locuinței bogate a ministrului său de odinioară; era favoritul, era in-vidiatul, — era acela cu care ministrul ținea cu deosebire să lucreze, dintre toți slujbașii ministerului său.

Dar ceea ce facea să palpitate ca o pasăre rănită, inima tî-nărului funcționar în ceasul cînd trebuia să răspundă la che-marea șefului, era nădejdea tremurîndă de a zări undeva, după vr'un geam sau într'o deschizătură de ușă, capul blond și rîzător al domnișoarei Aglae, — arătarea ce de la întîia ve-dere îi turburase tot rostul și toată viața. O! cîte închipuirî îndrăsnete nu aprinseseră atunci în focul lor istovitor nopțile de insomnie ale tînărului slujbaş! — Eraū, firește, numai fan-

taziu deșarte, fără înțeles, fără temei, fără umbră de nădejde d'a putea să se întrupeze vr'odată...

Dar erau așa de dulci aceste fantazii, — așa de dulci de n'aveau pereche decit în amăreala imensă a deșteptării, a revenirii la realitate... Să găsească mijlocul să plece în străinătate, să se întoarcă înarmat pentru o carieră mare, — să lupte, să triumfe, să ajungă, și apoi...

Insă, chiar dacă planul s'ar fi putut împlini, trebuia timp, mult timp, — și n'ar fi fost oare încă și mai crud ca el, neștiut, nebănuit, să fi muncit poate ani întregi din greu la temelia clădirii visate, — pentru ca în vremea asta un altul, pregătit, înarmat gata... O, dar era o nebunie chiar și numai gândul!...

Și și-a sugrumat tinărul visele nebune în fașă... De la o vreme, nici domnul ministru nu-l mai chema pe dînsul cu hîrțile acasă, — nu și-a putut explica nici odată această disgrăție subită; — apoi, s'a schimbat ministrul, acela și altul și iar altul...

Ani aū trecut după ani, — o monotonie, abia întreruptă cînd și cînd, de planuri de viață nouă, repede lăsate în părăsire întotdeauna, — *amînate* mereu, așa cum multe tot amînam în viața asta, până ce sosesc cele ce nu se mai pot amîna...

Și suma sumelor: o viață mediocră, fără sguideri de nici un fel, nici de durere nici de bucurie; înaintare din treaptă în treaptă, apoi anii de pensiune, liniștea, odihna și — așteptarea...

Și în vreme ce toate acestea înviau dintr'odată în amintirea bătrînului, ele se deslușiau întocmai așa și bătrînei din fața lui, aceleia care odinioară, de mult, de mult, fusese domnișoara Aglae, — iar acum sta înaintea lui clipind repede din ochii mici și lăcrimoși.

— O, înțeleg, înțeleg la ce te gîndești acum... Tot la asta mă gîndesc și eu, să vezi... Pot s'o spun acum, nu-î așa? Suntem doi bătrîni... Putem să vorbim...

Și tot par'că s'ar fi temut de urechi și ochi indiscreți, — bătrîna privi împrejur înainte de a se așeza alături, pe bancă.

— Vezi, d-ta, urmă ea la început cu o umbră de sfială, o

să ți se pară curios ce-ți spun și că-ți vorbesc; dar, cînd te-am zărit aci așa singur și trist, și cum eram și eu singură și tristă, m'am uitat lung la d-ta și te-am recunoscut... Cum era să nu te recunosc? Ai fost singurul meu... capriț, — ca să zic și eu cum zicea tata atunci...

«A, dar nu știi!—urmă ea încercînd un ton glumeț.—Eram nebună! Voiam numai decît pe micul slujbaş cu ochii de jăratec, îl voiam! Orî cît îmi spunea tata: dar unde te gîndești? un mic funcționar? fără nume, fără avere?... Nu, nu vreaŭ să știu, — plingeam, — d-ta poți să-l faci și mare slujbaş, d-ta poți să-i faci și nume, e tînăr, e frumos, îmi place, îl vreaŭ!... Ce tragedie, dîmnezeule!...

Bătrîna zimbi trist.

— Urmarea a fost că de a doua zi după aceasta n'am mai văzut pe micul slujbaş cu ochii de jăratec... Săptămîni, luni întregi disperarea mea a fost fără margini; am făcut jurămînt să mă călugăresc; — în zadar! Mă loveam de o inimă de piatră...

«O clipă, m'am gîndit să-ți scriu, să-ți dau o întîlnire, — făceam planuri de fugă; — mă gîndeam apoi să te îndemn să-ți faci singur o carieră și să-ți jur că te voi aștepta, orcît... Dar iar îmi ziceam: cum să fac *eu* un asemenea pas?... Și așteptam iar; ce? Nu știu; ceva însă ce știu că n'a sosit...

«Apoi, m'am resemnat; n'am uitat, — m'am resemnat, — poate și de aceea că nu mai venise nimic, nu venise ceea ce așteptasem...

«M'am măritat, — m'am despărțit... Ce să-ți spun? Viața mea o cunoști poate, — ca un indiferent, firește, — indiferentă a ajuns, la urma urmelor, să-mi fie chiar și mie!

«Dar, îmi zic, — îmi ziceam adiniaorî, cînd mă uitam așa la d-ta: — cine știe? dacă odinioară, aș fi zis o vorbă, — dacă ai fi zis-o d-ta... Cine știe? poate toate s'ar fi petrecut alt-fel în viața noastră... Poate... poate am fi fost fericiți...

Bătrîna avea lacrimi în ochi și în glas. Dar, cași cînd s'ar fi trezit deodată, rușinată, din înduioșarea ce o coprinsese,

se ridică iar, — și pe cînd bătrînul încerca să îngîne ceva, luîndu-î mîna și căutînd apoi s'o ducă la buze:

— Nu, nu,—zise, lasă, lasă, adio...

Și făr'a se mai uita îndărăt se întoarse încet, la trăsura.

Se lăsa, deodată cu amurgul, o ceață deasă,—și bătrînul tot sta încă nemișcat în acelaș loc.

«Poate... poate... am fi fost fericiți»... vorbele continuă a-î pluti în minte, ca ceva vag și nespūs de duios și desnădăjduitor în acelaș timp...

Poate, — poate totul ar fi fost alt-fel în viață, — și totul atîrna, iarăși poate, numai de o vorbă, numai de un gest...

O clipă, două vieți erau la o răspintie; o clipă, și ar fi luat împreună un drum; cine știe care, cine știe cum ar fi fost acel drum?

Cine știe?

Așa, aū mers fie-care în altă parte, fie-care pe alte căi, și iată și capătul acestora...

Ei și? Capătul celui-l'alt drum nu era să răspundă oare tot aici? Orî cită fericire ar fi fost pe drumul cel-l'alt, astăzi n'ar fi ea oare tot așa de stinsă ca și cînd n'ar fi fost?

Și oare nu e chiar mai bine că n'a fost? Oare nu este mai multă jale și durere în părerea de rău după ce *a fost* și nu mai este și nu mai poate fi, decît după ceea ce *putea să fie*, dar n'a fost?...

Bătrînul se ridică încet și pașii i se pierdură șovăitori în noaptea rece și mută.

ION GORUN.

LA CE...

La ce mă 'ntrebî: cit o să ție?

O clipă e iubirea mea,

De te 'ndoești,— o vecînicie,

De crezi în adevăr în ea!

RARES

TRUDIȚI

II

Sgřebulit, cu gulerul ridicat, cu căciula 'ndesată peste urechi, mergeam prin vifor, încet, cu mersul îngăimat al omului care n'are nici o țintă. Ca un clopot îmi răsunaă acum unele cuvinte rostite de ea, și gânduri triste, sfășietor de triste, deșteptaă în mine! Va să zică, nu eram eă omul pe care-l visase... Și ce fericiți ne credeam, în ce dulce amăgire trăiam până mai adinioarea! Mi-aduceam aminte de vremea când eram logodiți. Era așa de blindă, și ochii ei mari și sficioși spuneaă așa frumoase lucruri, că ceasuri întregi stam fără să ne vorbim. Doar ne țineam de mână, și ne uitam cu drag unul la altul. Și cum stam așa, mîna ei albă, plăpîndă, călduță, îmi făcea uneori impresia că-i o păsărică drăgălașă care doarme, și parcă mi-era milă s'o strîng și teamă să n'o deștept. Tăcerea ce ne 'mpresura era plină de gândurile noastre, pătrunsă de misterioasa apropiere și contopire a sufletelor noastre. O iubiam, o iubiam cu acea neliniște ascunsă, cu acea frică neînțeleasă pe care ți-o dau unele bucurii mari și neașteptate. Mereu mă 'ntrebam: Oare voiă ști eă s'o fac destul de fericită? Voiă putea eă înțelege sufletul acesta delicat, vieața aceasta sfîntă care mi se încredințează și care va fi de azi înainte floarea, tarmecul, lumina vieții mele. Imi ziceam, privind-o: De-aci încolo am pentru ce să trăesc. Toată grija, toată puterea mea de muncă, speranțele, gândurile mele de fie-care clipă, o singură țintă or să aibă: s'o fac fericită; s'o fac să vadă în mine un om cu totul deosebit de ceilalți, și pururea altul..... Pururea altul! Oare ce-o fi crezînd ea în vremea asta de mine, de plecarea mea?... Ce-o fi făcînd, ce-o fi gîndind, sărăcuța, singură?.. Și mă întorsei repede, ca și cum, în bocetul viforului, i-aș fi auzit glasul chiămîndu-mă. Nu mai era lumină la nici o fereastră. Am intrat încetișor, am tras un chibrit; așa-mi tremura mîna, că de-abia

am putut s'aprend luminarea. M'am apropiat cu frică de patul ei. Dormia. Am stat, ș'am privit-o lung. Ce dragă mi-era! Imi părea așa de rău c'am supărat-o. Vroiam să-i cer iertare, și nu-mi venea s'o deștept, dormia așa frumos, cu obrăjoru'n palma stîngă! Din cînd în cînd suspina prin somn, ca un copil certat, care-a adormit plîngînd. Am ingenunchiat și, sărutîndu-i dreapta întinsă pe plapomă, șoptii umilit, rugător: «Iartă-mă! Un suris îi apăru pe buze, o clipă 'ntredeschise ochii și e'un gest somnoros imi mingie fața cu mînuța ei caldă și moale: «Ce rece ești!» Ș'adormi din nou.

Adouazi era sărbătoare, am stat acasă toată ziua. Ciudat, glunile noastre, vorbele noastre de alintare nu mai aveau răsunetul, înțelesul, farmecul de mai înainte: păreau vechi, silite, străine de noi. Era ca un fel de jenă, de neliniște, de osteneală, care se resimția în gesturile, în privirile, în tăcerea noastră: Nu ni-o spuneam, dar o înțelegeam fie-care greutatea asta ce se lăsa pe noi... Și ceasurile treceau din ce în ce mai încet.— Înțelegi tu sentimentul acesta de înstrăinare sufletească, de stingere lentă, misterioasă, a unei iubiri care-ți umplea viața toată, și pe care-o credea vecinică și indispensabilă, ca aerul și ca lumina soarelui!... Ședeam alături, vorbiam, — și vorbele noastre păreau că vin de departe, ca printr'un zid care ne despărția. Nici mîinile noastre parcă nu mai ținea de noi, așa nu mai tresăria nimic în noi la atingerea lor.

— Tu ești bolnavă... Nu vezi cum arzi?

I-am spus într'o zi îngrijat, cătînd la ochii ei somnoroși, la fața ei aprinsă ca de friguri.

S'a uitat lung la mine, cu una din acele priviri cari nu văd. Apoi, deșteptîndu-se ca dintr'un vis, mi-a răspuns zîbind:

— N'am nimic... Și-s foarte fericită.

Era atîta tristeță 'n vorbele ei, și 'n ochii ei atîta adîncime și 'ntuneric, că nu m'am mai putut ținea să n'o întreb, să n'o implor să-mi spue tot ce are pe suflet, de și vedeam c'o înecă plînsul, de și se jura că n'are nimic, că nu-mi ascunde nimic. Cit am chinuit-o, sărăcuța, și cum se zbătea sub în-

trebările mele ca un vinovat ce nu vrea să-și mărturisească fapta! O lăsam să plingă, să se liniștească, și iar o luam la cercetat. Vedeam bine că e o taină la mijloc. Asta ne înstrăina, ăsta era zidul care ne despărția. Și toate mijloacele le întrebuițam, toate puterile mi le puneam ca să-l abat, și să mă apropiu, să mă lipesc iar de sufletul ei. Îi simțiam inima gata să se deschidă, pe buzele ei fluturau cuvinte pe cari nu se putea hotărî să le rostească, în ochii ei plinși veniau lumină răpezi, scăpărătoare, și iar se retrăgeau, și iar se făcea noaptea. Și n'am putut smulge o vorbă, n'am putut afla nimic în ziua aceea.

Cînd mî-a spus, era prea tîrziu. Doctorii nu măi aveau nici o speranță. Era de-o lună'n pat, slabă, desfigurată, pierdută. Ședeam la căpătîiul ei, năuc, aproape nebun, neștiind ce să cred, neștiind ce-a fost și ce-are să măi fie'n urmă cu vieța mea. De-odată tresării. Își pusese mîna-î rece, nădușită, pe mîna mea, — ochii ei mari, sticloși, mă priviau fix din orbitele lor adînci.

— Să nu fii trist... am fost fericită, foarte fericită cu tine... doi ani aproape. Ce de lucruri frumoase m'ai învățat tu în vremea asta!...

Nu dormiam. Ședeam așa, cu ochii închiși. Te simțiam lîngă mine, și mi-era cald, aveam sentimentul că plutesc, îmi părea bine că te simt aproape. Ce bun ești tu, și cît te-am făcut să suferi! Fără să vreaî te-am făcut să suferi. Vezi, aveai dreptate cînd spuneai că sînt dintr'un neam ostenit, sleit de puteri, osîndit să piară... Tu nici nu știi cîtă dreptate-aveai. Tu nu știi c'am avut un frate care s'a sinucis, o soră care-a murit idioată, și că un frate-al tatiî e și astăzi închis într'o casă de nebuni. Și te mirai de mine că nu mă entuziazmez de nimic. Pentru entuziasm se cere un suflet tinăr, sănătos, și noi eram toți bolnavi — trudiți și bătrîni de mici... Vezi dar, că nu perzi lucru mare.

Închise ochii, și rămase puțin ca 'ntr'o ațipire de somn.

Eu tăceam și-mi stăpîniam bătăile inimii, de teamă parcă să nu-î tulbur gîndurile. Ea înțelese, și, ridicîndu-și pleoapele-î învinețite, îmi mulțumi c'un zîmbet.

— Acum, să-ți spun secretul... Știi, cînd ai plecat minios, atunci seara... am crezut întii c'ai glumit, că te-ai ascuns, ca să vezi ce-am să fac, ș'am stat, ș'am așteptat, așa în tăcere, un minut, două, poate mai mult, poate nici atît. Mî-era cald, eram enervată, simțiam că mă 'năbuș. M'am sculat, m'am desfăcut la piept și, de necaz, de răutate mai mult, de cît de nevoia de a mă răcori, m'am dus la fereastră, am deschis-o ș'am stat în frig pîn'am simțit pe gîtul gol, pe pieptul gol, ca un strat de ghiață. Ș'apoi m'am culcat, am adormit cu gîndul copilăresc c'ai să mă găsești moartă cînd 'ei veni, ș'are să-ți pară rău...

O înecă tusea. Tot singele, puținul singe ce-î mai rămăsese, îi năvăli 'n obraz. Și nu mai putu vorbi.

Noaptea, tîrziu, se deșteptă și, suflînd greu, aruncă plapoma de pe ea c'un gest furios. — Strigă de cite-va ori, c'un glas care nu mai era al ei, și nici omenesc nu mai era: «Nu mă lăsați să mor, nu vreați să mor, scăpați-mă, fie-vă milă!»... Ochiî, eșiți din orbite, priviați speriați în gol, brațele-î subțiri se mișcau în aer, închizînd și deschizînd pumnii, ca și cum căutau ceva de care să se agațe, apoi căzură 'n lung lovindu-se de șolduri. Un suspin adînc, de supremă ușurare, și... cînd îi pusei mina pe față, simții răceala morții. — A, gura, gura aceea întredeschisă, cu buzele albe încremenite, o văd încă, o am de-apururi în minte, pe-atît de fioroasă 'n moarte, pe cît de fermecătoare era 'n viață. Tu nu știi, nu știi ce va să zică să vezi ast-fel gura pe care-ai sărutat-o o dată, însetat, nebun de iubire, de cea dintăi... de singura ta iubire.

A. VLAHUȚĂ.

IMITAȚIE

Toți laudă pe-Alexandri.
Cîți au citit ceva de el?
Prefer să fiu mai mult citit
Și laudat mai puțin.

I. D.

PLECAREA LUÎ ODISEU DE LA CALIPSO

ODISEA, CÎNT V, v. 159 SEQUENT.

«De ce te tot frămîntî acum, sārache,
 Și plîngî așa mereu și nu mai tacî —
 Căci iată eū te las să plecî în pace.
 O plută fă-ți, tăind bătrîni copaci,
 De largă fă-o cât de largă-ți place
 Și pod de scîndurî alb tu să-î faci,
 Să poți răsbi pe 'ntunecata mare.
 Și am să-ți dau și apă și mincare,

«Și roșu vin, ca setea să-ți aline
 Și 'n straie-am să te 'mbrac, și adieri
 De vînt lăsa-voiū, ca să ajungî cu bine
 În țara ta, de au acestea vreri
 Acei din cer, căci ei sînt de cit mine
 Și 'n vrerea lor mai tari și și 'n puteri.»
 Așa i-a zis. Dar el pāli de-o dată
 Și-a dat rēspuns cu vorbă 'uspāimîntată:

«Ai alta 'n gînd, dar nu a mea scāpare
 Zeiță, vai! Cum crezi tu c'aș putea
 Strābate-atita larg pe-adînce mare
 Prin valurî și furtuni, cu pluta mea!
 Cînd vase marî, clādite cu 'ncercare
 De-abea rāslesc pe mārî, cu trudă grea,
 Chiar și atunci cînd vîntul le ajutā —
 Eu nici nu mă gîndesc să plec c'o plutā

«De nu vrei tu să plec! Și jurāmintul
 Cel sfînt să-l juri, că nici nu m'amāgești,
 Și nici nu-ți este 'n gînd — ferească Sfîntul! —
 Alt rău de-acum asuprā-mî se pornești».
 Zîbind Calipso-î asculta cuvîntul
 Și, cînd tăcu, ea 'n minî dumnezezești
 Strîngîndu-î mîna lui, cu bunătate
 Vorbind a zis cuvinte 'ntrari pate.

«Șiret ce-mî ești! Isteț din cale-afară
 Și-așa 'nțelept grāitul tāu cuvînt!
 Intinse Cer ascultā-m'ășadarā
 Și-ascultā-mā tu vecinice Pāmînt!

Eu jur pe Stix cu apa cea amară,
Căci el e cel măi groaznic jurămînt
Pe care Zeii-l fac vr'odată 'n lume,
Și iată jur pe jalnicul lui nume

«Că n'am în gînd nimic ascuns de tine
Și nici asupra-ți n'am s'aduc vr'un rău.
Gîndesc să faci, ce cred că e măi bine
Și-negreșit aș face-o 'n locul tău
De-aș fi cum ești, cu-așa de mari suspine.
Am milă 'n piept nu gînduri de calău,
Căci nu de fier mî-e inima și pieptul
Și știu și eu ce-î bine și cu dreptul».

Așa jurat-a cea nemuritoare
Calipso, Nimfa, și plecă 'napoi.
Iar el urma pe zina călătoare.
La peșter'a'u sosit decî amîrdoî,
El bradul cel voinic, ea mîndra floare.
Pe tronu-'n care Herme-a stat, apoi
Sezu viteazul prinț, și aproape 'n față
Mîncări și vin, de-acelea ce dau viață

La cei ce-s muritori, i-a pus Stapîna
Cu însăși mîna ei. Și 'n scaun, sus,
In fața lui venind șezu și Zina.
Iar fete, ce-o serveau, ei i-a'u adus
Nectar și-ambrozii. Și 'ntinzîndu-și mîna
Luuă acum mîncînd din prînzul pus.
Iar cînd le-a fost și foamea potolită
Vorbînd Calipso, zise-atunci mîhnită:

«Mă lași așa de grabnic, așa dară,
Mă lași și pleci, viteazule-Odiseu,
Și vreai s'alergi spre mult-dorita țară!
Eu ce să zic! Drum-bun, iubite-al meu!
Dar inimă-ți, și-așa destul de-amară
De-ar ști de-acum, așa precum știu eu,
Ce-amar ți-e scris pînă s'ajungi, sărmane,
La casa ta, pe mări ție dușmane,

«Măi bine-ai sta, să 'mpart ce am cu tine,
Și 'n veci trăînd tot tinăr te-aș avea —
Deși-ți dorești nevasta, știu eu bine,
Și zilnic plîngi că n'o măi poți vedea!

Doar n'o să zici c'aș fi, privind la mine,
 Mai rea la chip și minte decît ea.
 Și cum să și 'ndrășnești s'alături oare,
 Zeiții cum sînt eū, pe-o muritoare?»

Response-atunci, el cap a multor gloate.
 «Minia ta, te rog, să nu ți-o pleci
 Asupra mea! Eū știū că nu se poate
~~Ca~~amenī om cu zeū, și vād că 'ntreci
 Cu mult pe Penelope 'n chip și 'n toate!
 Ea numai om, tu fără moarte 'n veci.
 Dar și așa, cumplit un dor m'apasă,
 Să plec de-aici, să plec, să fiū acasă!

«Și-un Zeū de-o vrea pe-adîncuri să mă bată,
 Răbda-voiū tot! Căci multe-am mai răbdat,
 Iar inima-mī de mult este 'nvățată,
 Pe mări și 'n taberi cite le-a 'ndurat,
 Și toate s'or sfiși, gîndesc, odată.»
 A zis. Și-ăpuse cerul și-a 'noptat,
 Iar ei s'aū dus în peștera cea naltă
 Și 'n pat întrînd dormiră lîngă olaltă.

Cînd zorile-aū ieșit pe cer aprinse,
 În strae s'a 'mbrăcat și 'ntr'o mantă
 Viteazul prinț, dar Nimfa 'n copcii prinse
 Frumos țesuta haină alb'a sa,
 Un briū de aur pe supt sîn o 'ncinse
 Și strînsul păr supt alb ștergar îi sta.
 Și-așa 'ncepu grăbită să gătească
 Ce-avea de lipsă el ca să pornească.

I-a dat topor, de-aramă 'n foc călită,
 Cu buze largi și-aduse pe 'n-adins
 Si 'n muche-o coad' avea, frumos cioplită
 Din lemn de corn și lesne de cuprins,
 I-a dat și-o bardă bine potrivită,
 Si-apoi l-a dus pe malul cel întins
 De-arini și plopī înalți și brazi de munte
 De-acei ce 'n nori ajung cu mîndra frunte.

Ei mulți erau uscați și birne gata.
 Iar după ce l'a dus, dorindu-i spor,
 Calipso iar spre peșteră plecat-a.
 Iar el tăie copaci, lucrînd cu zor —

De toți, de zece-ori doi el răsturnat-a
 Și'n grabă descojindu-i din topor
 Le-a dat din bard' o nouă cioplitură,
 Și-o sfoar' avea ca riglă și măsură.

Și sfledere-aducînd, el început-a
 Din grinzi se 'ncee podul plutitor,
 Piroane mari de fier apoi bătut-a
 Și'n scobe-a prins întreg podișul lor.
 Așa de largă și-a făcut el pluta
 Pe cît de larg un meșter clăditor
 Iși face fundul largei sale nave
 Menite-a duce 'n ea poveri grozave.

In urm'a prins pe margini s'o 'ngrădească
 Cu pari, să-i pue tălpi, iar podul larg
 Cu scînduri lungi frumos să-l învelească,
 Catarg făcu și-antenă prin catarg,
 O cîrmă-și mai ciopli, și ca s'oprească
 Potopul sur de valuri ce se sparg,
 Făcu 'mprejur din salcii-o 'mpletitură,
 Luînd și mult prundiș ca 'ncărcătură.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Calips' aduse pînze-apoi, și 'ndată
 El și 'ntr'aceasta meșter își făcu
 Vîntrele largi, și-antena fu legată
 Cu tari frînghii. Și-așa impinse-acu
 Pe pîrghii pluta'n marea cea sarată.
 Era a patra zi cînd totul fu
 Gătit, și-a cincea zi, eșit din bae
 Porni 'mbrăcat frumos în mîndre strae.

G. COȘBUC.

NOTIȚE

Anul trecut, în fruntea revistii d-lui Rădulescu-Motru, sub semnătura citor-va pene cunoscute, s'a publicat un chestionar, un vrednic apel spre nouă cercetări, ca mai apoi din totalitatea răspunsurilor, să se poată alege și fixa, pornirile, viața, sufletul, într'un cuvînt psihologia poporului nostru. Răspunsurile s'au întrerupt înainte de vreme; marele scriitor, care va deslega frumos și magistral această vastă problemă, nu s'a manifestat încă; nici alte studii de documentată critică în acest sens nu s'au mai publicat. Dacă spațiul ne-ar îngădui, am reaminti bucurios întrebările de-atunci. Socotim însă că este tot așa de bine a ne pătrunde de acele pagini ale autorilor străini, francezi și ruși bunăoară, din a căror observații și justă

analiză reese o lumină nouă, un bun și adevărat crîmpeîu din viața noastră de la țară.

Iată cum **spiritualul** autor dramatic, Alfred Capus, caracterizează și caută să explice **criminalitatea** țaranului:

«Ar fi timpul să privim crimele acestea dintr'un alt punct de vedere. Omorurile făcute de țărani nu cuprind groaza tragică a crimelor obișnuite. Ele sînt, ca să zicem așa, inspirate de-a dreptul de natură. Ele au un fel de scuză în nenumăratele omoruri ale naturii însăși, pe cari țăraniî le văd în toate zilele, și sfîrșesc prin a se pătrunde și de neînblînzita lor necesitate și de absoluta lor impunitate. Un țaran criminal are ceva din bestia de pradă care pîndește și care ucide, care jertfește alte bestii instinctelor și trebuințelor ei. Noi ne înșelăm, cînd credem, că la țară cele mai multe crime se comit sub influența beției sau a pasiunii. Imboldul cel mai obișnuit stă în răscoala sentimentului de proprietate, sentiment adesea maladiv și monstruos ca și foamea, care împinge pe animal la pradă. O, nu-î asemăn cu dobitoacele! Mi-s dragi țăraniî, cumpătații, inteligenții noștri țărani. Ei sînt, în cea mai mare parte, cinstiți, muncitori și pacînici. Dar ce vreți? Oamenii aceștia nu-s blînzî, nu sînt destul de simțitori, și nici nu pot să fie. Ei trăsesc prea aproape de pămînt și de măcelurile lui. Ei n'au pentru viață acelaș respect, acelaș cult pe care l'avem noi, nici pentru viața lor nici pentru viața altora. Nu vor să se îngrijască cînd sînt bătrîni, cînd sînt bolnavi; își bat joc de doctori și de doctorii și de tot ce ar putea să le prelungiască viața. Și știu să moară foarte frumos, fără împotrivire, fără revoltă, intrînd în pămînt cînd natura le poruncește, ca un ciine supus cînd-î spuî să intre 'n cușca lui.»

Ai crede că e vorba de țăraniî noștri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D.

PROLETAR

din ADA NEGRI

Inalt, vinjos, brun, cu cămașa ruptă,
 Cu umeri lați, puternici,
 De lucrător fierar sau de soldat,
 Incet deschise ușa, cu sfițială, —
 Era un proletar.

«Cer să muncesc, sînt sănătos, puternic,
 Și duc la osteneală,
 Am două mini de fier. Viu de departe,
 Și-s două luni de cînd la ori-ce ușa
 Bat și mă rog zadarnic.»

Cine-î răspunse — nu-mi aduc aminte.
 A fost un *uu* scurt, rețe,
 Ca de un junghiî se 'ntunecă la față,
 Și glasu-î stîns de-abia putu să 'ngine,
 Parcă 'necat de lacrimi:

«Te rog, pe tot ce ai mai sfînt pe lume,
Nu mă lăsa să plec.

E 'ngrozitor să-ți se 'nchidă ușa
Cînd ești flămînd. Te rog, în scumpul nume
Al celor duși din lume,

Indură-te. De crezi în cel de sus,
Nu mă lăsa să plec.

Și eu am dreptul să muncesc. Cer muncă.
E un păcat să lași pe-un om pierzării,
Cînd crezi în cel de sus!»

Cine-i răspunse — nu-mi aduc aminte,
A fost un *nu* încet spus.

Se clătină o clipă pe picioare.
Apoi plecă, tăcut, cătînd în jos,
De-abia pășînd, în silă.

Induioșată-l urmării cu ochii,

Se depărta sărmanul
Cu pași înceti, în calea-i aspră, tristă,
Flămînd, pierdut, sub raza 'nfierbîntată
A soarelui de Iuniu.

El dispăru, — dar, ca prin vis urmîndu-l,

Văzui cum pribegeste,
Pierdută forță — braț desprețuit:
Și înainte, înainte, palid,
Pribeag rob al durerii,

Prin sate, prin orașe, pe la fabrici,
Cerșindu-și loc de muncă,
Purtîndu-și forța, foamea pretutîdeni,
Pururi gonit, — apoi căzînd de trudă,
Invins, chemîndu-și moartea!

Plîngînd! îmi îngropaî în palme fața,
Și 'ncet șoptînd: *iertare!*

Simții a veacurilor rătăcire,
Și remușcarea lumii și rușinea
Greu apăsîndu-mi pieptul.

RĂSPUNSURI

D-rei E. A. Loco. — Da, e drăguță în original, — drăguță prin forma ei ștren-gărească, prin întorsătura naivă a frazelor, și mai ales prin acele particularități dialectale, în cari stă aproape tot farmecul, dacă nu și toată însemnătatea poeziei, și cari... vedeți bine că nu se pot traduce. Și apoi, acestea-s versuri de ocazie, de-o ocazie trecută demult, — publicarea lor acum, admitînd c'ar fi posibilă, ar trebui să fie însoțită de oare-cari deslușiri, și poeziile cu explicații nu merg.

D-lui M. Loco. — E o imagină frumoasă și binișor dată în bucata care începe: «Înălțindu-se prin zare!..» și pe care D-voastră — nu înțeleg pentru ce — o intitulăți *Sonet*, căci n'are uniformă «de rigoare», acea uniformă de mare ținută, de *singura ținută* a sonetului. Dacă s'ar înlocui cite-va vorbe șovăitoare, cu... cele adevărate, și dacă strofa din urmă ar fi puțin mai... masivă, am face abstracție de reminiscențele cam prea cunoscute, de cari se resimte întreaga bucată, ș'am publica-o.

D-lui M. T. Severin. Acestea nu, în nici un caz. Ce va fi mai tirziu?.. Cine poate ști! Atîrnă de prefacerile pe cari le va aduce vîrsta, de temperamentul D-voastră, care nu se vede încă în ce ne-ați trimes, poate și de împrejurările prin care veți trece; mai atîrnă de cărțile pe cari le veți citi, de pasiunile cari vă stăpinesc, de gândirile pe cari le gîndiți — în viața de toate zilele. Un lucru însă să nu vă scape din vedere: Domnia lumii e a celor cari vorbesc puțin.

D-lui V. C. Bacău. — Răspunsul de mai sus vă privește și pe D-voastră.

O lămurire. Ni se plîng mulți că nu le răspundem. Rugăm pe acești domni să creadă că e o sarcină destul de penibilă să citești pe fie-care zi cite un teanc de scrisori și de încercări copilărești, în cari adesea nu găsești o frază cum trebuie, o vorbă pusă la locul ei. Cum să le răspunzi la toți? Și ce să le mai spui? Să stai să 'nșiri argumente, și să dai socoteală de fie-care petecuț de hîrtie aruncat la coș, e să te 'nhami la o muncă, pe lîngă care a număra stîlpii de felinar de pe străzile capitalei — ar fi a te ocupa de lucruri ceva mai serioase și mai interesante. — Un sentiment de cuviință pentru publicul care ne citește, ne împiedcă de a face glume pe socoteala atîtor «nevinovații» cu pretenții de... literatură, cari dovedesc pe deoparte cît de puțin se 'nțelege de unii oameni ce va să zică a *scrie*, iar pe de alta, cit de multă vreme se pierde 'n țara noastră, așa fără nici un rost. Știm că indispunem pe mulți cu aceste rînduri. Dar nu ni-ău atras niciodată izbînzile ieftine, pe cari ni le-ar da măgulirea mediocrităților și vinovata cultivare a slăbiciunilor omenești ș'a speranțelor deșerte. Nu spune nimeni că e o plăcere să ai dușmani. Îți pare rău, de sigur, că superi pe unii, fără să vrei... Dar conștiința că-ți faci datoria și că mergi drept, în drumul pe care ți l-ai hotărît, te răsplătește de toate neajunsurile pe cari și peste cari trebuie să treci, și-ți rămîne pururea cea mai dulce mîngăie, și cel mai bun și mai credincios prieten.

D-lui Alin. Iași. — Dacă sînt începuturi, e un semn destul de îmbucurător. Limbă frumoasă, oare-care grijă în alegerea imaginilor, pe une locuri și a epitetelor, ceea ce fără să aibă aerul, e și mai greu. Păziți-vă însă de rimele îngăduitoare, ele vin ușor cînd le chemați, dar și tolba lor e tot atît de ușoară. Păziți-vă și mai mult de versurile cari sună frumos: la cîntecul lor de sirenă, adesea gîndirea adoarme. Ce vreți să spuneți cu: «sorbind *eresul* ochilor tăi vii»? Ce vreți să spuneți cu: «bunica torcea din *caerul tăcerii*?» Și 'n bucata «*aeternum vale*» aveți încă odată niște «ochi mari plini de eres» ceea ce înseamnă că vorbele fără de înțeles exercită încă un farmec destul de puternic asupra D-voastră. Iată apoi note cari puse la locul lor ar trece și încă bine, dar așa cum le aruncați D-voastră una peste alta, n'ău nici o legătură și nici un înțeles.

*Miros de busuioc și mintă
Scălda a candelii lumină;
Alără fulgii — flori de iarnă —
Se resfățau pe lună plină.*

Vedeți cit de perfide sînt vorbele sonore.

RED.